

Kitap İncelemesi

GUS MARTİN, TERÖRİZM: KAVRAMLAR VE KURAMLAR

Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies

Rahmi Berk ŞENÖZ*

Yazar Hakkında

Clarence Augustus “Gus” Martin 1955 yılında dünyaya geldi. 1979 yılında Harvard Üniversitesi’nden mezun oldu. Hukuk eğitimini Duquesne Üniversitesi’nde tamamladı. Doktora eğitimini ise Pittsburgh Üniversitesi’nde tamamladı ve yine aynı üniversitede akademik kariyerine başladı. 2001 yılında California State Üniversitesi’nde göreve başladı. Kamu Hizmetleri ve Adalet Okulu’nun kurucu müdürü olarak görev yapmıştır. CSU Dominguez Hills’te Fakülte İşlerinden Sorumlu Başkan Yardımcılığı, İşletme ve Kamu Politikaları Bölüm Dekanlığı, İnsan Kaynakları Yönetiminden Sorumlu Başkan Yardımcılığı görevlerini icra etmiştir. Radikalleşme ve terörizm, iç güvenlik, adalet alanlarında araştırmalarını sürdürmektedir. California State Üniversitesi’nde bölüm başkanı olarak kariyerine devam Gus Martin, ceza hukuku, idare hukuku, terörizm ve radikalleşme alanlarında dersler vermeye devam etmektedir. Terörizm ve Ulusal Güvenlik, Terörizmi Anlamak: Zorluklar, Perspektifler ve Sorunlar, Ulusal Güvenliği Anlamak, Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar, Terörizm Ansiklopedisi, Terörizmin Yeni Çağı: Seçilmiş Okumalar, Çocuk Hukuku: Süreç ve Sistemler gibi birçok kitabın yazarıdır.

Terör ve terörizm kavramları günümüz modern dünyasındaki en büyük sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çoğunlukla siyasi, ideolojik ve dini sebeplerle karşımıza çıkan bu kavramlar, toplum ve devletler üzerinde baskı, korku yaratmayı hedeflemektedir. Günümüz dünyasında küreselleşmenin de etkisiyle, terör eylemleri sınırları aşarak uluslararası bir tehdit haline gelmiştir. 11 Eylül saldırıları, terörün uluslararası arenadaki faaliyetine en büyük örneklerden birini oluşturmuştur. Bu terör eylemleri yalnızca Amerika Birleşik Devletleri’ni değil, küresel boyutta uluslararası terörün ne gibi bir tehdit oluşturabileceğini tüm dünyaya göstermiştir. Tüm güvenlik önlemlerinin yeniden incelenmesine ihtiyaç duyulmuş, uluslararası güvenlik politikaları tekrar gözden geçirilmiştir. Gerçekleştirilen bu saldırılar aynı zamanda siyasi, ekonomik, politik birçok sonuç doğurmuştur. Bu terör eylemlerinin gerçekleşmesinin altında yatan nedenleri ise siyasi durum, eğitim seviyesi, yoksulluk, radikalleşme gibi birçok karmaşık faktörün bir araya gelmesi

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler, rberksenoz@gmail.com, ORCID: 0009-0005-4401-0491.

oluşturmaktadır. Terör ve terörizm kavramlarına baktığımızda bu kavramları sadece eylem noktasında değil, tarihsel arka planından başlayarak, eylemlerin nedenleriyle birlikte analiz etmek büyük önem arz etmektedir.

Gus Martin'in yazmış olduğu Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar kitabı bu noktada önemli bir rehber niteliği taşımaktadır. Özgün adıyla Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies olarak yayımlanan kitabın Türkçe çevirisini ise İhsan Çapcıoğlu ve Bahadır Metin yaparak erişime sunmuştur.

Kitap 3 ana başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Birinci bölümde terörizmin tanımı, tarihsel perspektifler ve ideolojik kökenler, terör şiddetinin nedenleri, terör şiddeti ve medyanın rolü alt başlıklarıyla toplam 4 bölümde kapsamlı bir çerçeve oluşturulmuştur. Her alt başlıkta konu daha da detaylandırılarak karşımıza çıkmaktadır. Terörizmin tanımından başlayarak, terörizmin tarihsel gelişimi, terörizmin ideolojik kökenleri, terörizmin nedenleri detaylı bir şekilde incelenerek sağlam bir kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. İlk bölümde ayırmış olduğu "Terörist mi? Özgürlük Savaşçısı mı?" bölümünde ise aşırılık yanlısı grupların hedefi olanların, şiddet uygulayan tarafı terörist olarak gördüğünü ve terörün tanımlanmasında bakış açısının temel bir konu olduğu belirtilmiştir. Bu bakış açılarıyla ilgili üç farklı perspektif sunulmaktadır (S.37). Özellikle 11 Eylül sonrasında terörist örgütlerin davalarını tanıtabilme ve yeni militan temini noktasında başvurabilecekleri en kritik unsurlardan birini de medya oluşturmaktadır. Terör örgütleri, geniş kitlelere ulaşabilmek, korku ve paniğe sebep olma amacıyla medyanın gücünü kullanmaktadırlar. Medya aracılığıyla hem propaganda yapabilmek hem de gerçekleştirdikleri eylemlerden daha büyük psikolojik etkiler yaratmayı amaçlamaktadırlar. Birinci ana bölümde en dikkat çekici alt başlıklardan biri olan Terör Şiddeti ve Medyanın Rolü adlı bölümde terör alanında medyanın rolü kapsamlı bir şekilde incelenmektedir. Medyanın terör olaylarını sunma biçimi, halkın terör eylemine olan bakışını etkileyebilmektedir. Bu bölümde ayrıca medyanın viral etkisi, potansiyel gücü ve basın özgürlüğü kavramlarının üzerinde durulmaktadır.

Örgütlerin medya manipülasyonuna örnek olarak TWA 847 uçuşu gösterilmekte ve bu konu incelenmektedir (S.106).

İkinci ana bölümü Terör Ortamları başlığı altında toplanmıştır. Bu bölümde devlet terörizmi, muhalif terörizmi, dini motifli terörizmi, uluslararası terörizmi ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yurtiçi terörizm detaylı olarak analiz edilmektedir. Her bölümde kapsamlı bir şekilde kavramsal çerçeve oluşturulmuş olup tüm terörizm türlerine örnekler verilmektedir. Devlet terörizmi başlığında terörizme devlet yardımı ve devlet himayesinde terörizmin temel özellikleri karşılaştırılmakta ve devlet terörizmini iç ve dış politika alanlarında ayırarak çeşitli örnekler sunulmaktadır.

Muhalif terörizm alt başlığında devlete karşı muhalifleri, devrimci muhalifler, nihilist muhalifler, milliyetçi muhalifler ve kar amacıyla hareket eden suç örgütleri olarak tanımlanmaktadır (S.147). Bu noktada, sadece devlet otoritesini tanımama amacına bakılarak suç örgütlerini bu gruba dâhil etmek uygun olmamaktadır. Keza suç örgütleri temel olarak maddi kazanç sağlamak amacıyla hareket ederler. Gerçekleştirdikleri suçun niteliği bakımından toplum ve devlet

üzerindeki etkileri terör örgütlerinden farklıdır. Ayrıca yine bu bölümde mezhep şiddeti başlığı altında Sırlar, Bosnalılar ve Hırvatların birbirlerine yönelik etnik temizlik yapıldığı belirtilmektedir (S.150). Burada belirtilenin aksine Bosnalı Müslümanlara ait toplu mezarlar olmasına rağmen, Bosnalı Müslümanların etnik temizlik yaptığı iddiası gerçeklik göstermemektedir. Dini motifli terörizmi ise Yahudi-Hristiyan Antik Çağından başlayarak temellendirilmektedir. Bu bölümde haclı seferleri, haşhaşiler ve modern Arap aşırılıkçılarına yer verilmektedir. İslam'da cihat kavramının üzerinde durulmakta ve cihadın Kur'an'daki anlamına değinilmektedir. Büyük cihat ve küçük cihat kavramlarından bahsederek, El-Kaide ve DEAŞ gibi terör örgütlerinin cihat anlayışlarına değinilmektedir (S.182).

Üçüncü ana bölümü ise terörist savaş alanı başlığı oluşturmaktadır. Bu bölüm ise terörle mücadele ve terörizmle savaş, iç güvenlik, gelecekteki eğilimler ve tahminler adlı üç alt başlık altında toplanmaktadır. Terörle mücadele ve terörizmle savaş başlığı altında farklı kategoriler bağlamında terörle mücadele seçenekleri tartışılmaktadır. Bir yandan güç kullanımı değerlendirilirken bir yandan da güç kullanımının uzun süreli etkilerinin kâr zarar hesabı yapılmaktadır. Kâr-zarar dengesi örnek olaylar ve örnek operasyonlar üzerinden analiz edilmektedir. İç güvenlik bağlamında, 11 Eylül saldırıları sonrası ABD bürokrasisi bölümde incelenmektedir. 11 Eylül saldırıları sonrası iç güvenliğin yeni tehditlere göre şekillenmekte olduğunu ve iç güvenlik kavramının sürekli gelişmekte olan bir kavram olduğu bu bölüm içerisinde vurgulanmaktadır. Son bölüm ise terörizmle mücadele üzerine şekillenmektedir. Yeni terörizmin, yakın gelecekte daha önemli bir rol oynayacağı vurgulanmakla birlikte, terörizmin yeni siyasi koşullara uyum sağlamasıyla birlikte önceki terör koşullarıyla beraber analiz edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Terörle mücadelenin, yeni terörizm kavramına da uyum sağlaması gerektiği belirtilmektedir. Gelecekteki eğilimler ve tahminler bölümü kitabın sadece teorik ve kavramsal bilgilerden oluşmadığını göstermektedir. Yeni terörizmin trend tahminleri ve yakın gelecekte ne gibi bir eğilim göstereceği üzerine bir değerlendirme sunmaya imkân sağlamaktadır.

Genel itibarıyla terörizm alanında araştırma yapmak isteyen lisans ve lisansüstü öğrenciler için sağlam bir temel ve geniş bir perspektif sunmakla beraber bu alanda çalışma yapanlar için ise bilgilerini taze tutmak adına önemli bir referans kaynağı olmaktadır. Terörizm kavramı, tarihi, türleri ve küresel etkileri gibi geniş bir çerçevede ele alınmaktadır. Terörizmin tarihsel bazda yaşanan evrimi de kapsamlı bir biçimde ele alınmaktadır. Terörizm kavramını salt bir güvenlik problemi olarak değil aynı zamanda sosyolojik boyutları da incelenmektedir. Lisans ve lisansüstü öğrencilerin eğitimi için tasarlanan bu kitap sade ve akıcı bir dile sahip olmakla beraber örnek olaylarla ve resimlerle desteklenmesi, anlatılanların daha kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Deaş, El-Kaide gibi terör örgütlerinin güncel faaliyetlerine sıklıkla yer verilmesi içeriği daha da zengin hale getirmektedir. Bu küresel örgütlerin yanı sıra daha Güney Asya ve Afrika'da yer alan daha bölgesel terör örgütlerine de yer verilmesi, içeriğe daha fazla katkı sağlayabilirdi. Terörizmle mücadele noktasında verilen mücadelenin etik ve hukuki boyutlarına da kapsamlı şekilde değinilmemektedir. Üçüncü bölümde yer alan su işkencesi ile ilgili tabloda ahlaken kötü olmasına rağmen, bunun bir gereklilik olduğu da belirtilmektedir. Terörizmin tanımından ve tarihinden

İtibaren sistematik bir şekilde anlatılması, bu kitabın daha geniş kitlelere hitap etmesi hem akademik hem de pratik anlamda daha anlaşılır hale gelmesine olanak sağlamaktadır. Her bölümün sonunda tartışma konularının olması, kitabın internet sitesinde konuların videolarla desteklenmesi ve her bölümde bir önceki bölümle ilgili atıflarda bulunulması, anlatılanların daha taze kalmasını ve okuyanların daha geniş bir perspektifte analiz yapmalarına olanak sağlamaktadır. Kitabın sonunda yer alan sözlük, okuyucuların terörizmle ilgili kavram ve terimleri daha iyi anlamasına olanak sağlamaktadır. Anlatılan teorik bilgilerin, gerçek ve örnek olaylarla desteklenmesi, okuyanların terörizme daha somut bir şekilde yaklaşmalarını sağlamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Rahmi Berk Şenöz %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Rahmi Berk Şenöz 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.